
Kinderen en Kunst: een visietekst

Als expertisecentrum voor opvoeding en kinderopvang heeft VBJK aandacht voor het thema 'Kinderen en Kunst'. In 2005 & 2006 sloegen we met een aantal opvanginitiatieven de handen in elkaar voor het project Kunst-Zinnige Kinderopvang. We onderzochten samen met kunstenaars hoe we door middel van kunst, van kinderopvang een ontmoetingsplaats kunnen maken. In het vakblad KIDDO besteden we geregeld aandacht aan kunstzinnige activiteiten voor de allerkleinsten binnen de opvang. In 2008 verscheen onze publicatie 'Ontvlambare Vingers' – een handleiding om in te verdwalen.

Wat betekent kunst nu voor kinderen? En wat betekenen kinderen voor de kunst? Het zijn vragen waar we, zelfs na de projecten waarvan sprake, nog geen pasklaar antwoord op hebben. Kunst is tegelijk heel universeel en heel persoonlijk. De relatie tussen kunst en kinderen is ontzettend veelzijdig. We zetten de voornaamste op een rij en laten ruimte voor verdere interpretatie en reflectie.

Kunst is voor kinderen....

... een middel om te leren, te ontdekken. Wanneer het kind vrij kan creëren en experimenteren, wordt kunst een middel om grenzen te verleggen. Om zichzelf en de ander te ontdekken. Om over de wereld te leren. Kinderen laten hun verbeelding de vrije loop, groeien in hun artistieke creativiteit. Niet het resultaat is het belangrijkste, maar hoe ze tot dat resultaat komen.

'We denken te vaak: 'Hoe zal mijn kind reageren?'. Maar het feit dat kindeën reageren, bewijst net dat kunst iets losmaakt in mensen. Het maakt niet echt uit wat het is, maar wel hoe het gebeurt.'

... een communicatiemiddel. Wanneer kinderen niet dezelfde taal spreken, kunnen ze in vrije expressie met elkaar communiceren. Het gebeurt met vormen, kleuren, bewegingen. Er hangt geen code aan vast: het is een taal die iedereen begrijpt.

'Ahmed heeft heel grote blauwe zakken geschilderd. Blauw is zijn lievelingskleur. "Mijn zakken zitten vol met heel veel geld."

... een uitnodiging om te participeren. Kunst stimuleert kinderen om (nog meer) zichzelf te zijn, te uiten wat ze denken, voelen, dromen. Ze kunnen het doen zonder rekening te houden met het keurslijf van de volwassen wereld.

'Robin tekent mee en kruipt met de houtskool over het blad. Hij gaat zo op in het tekenwerk dat hij het publiek vergeet. Robin tekent zich een baan tussen de dansende Katrina, tot hij bij Han uitkomt. Ze tikken samen op de grond met het houtskool, in een eigen synchroon ritme. Robin eindigt dansend in het midden van het grote blad, en krijgt applaus als beloning.'

... de sleutel tot spontaniteit. Het kind krijgt, net als de kunstenaar, de kans om vrij te zijn in elke handeling die het stelt. Er zijn geen compromissen, geen regels, geen beperkingen.

'Kunst geeft niet het zichtbare weer, maar maakt zichtbaar.' (Paul Klee)

Kunst is ook voor ons...

... een manier om mensen bij elkaar te brengen. Het is meer dan een synoniem voor schouwburgen, musea, omkaderde ruimtes. Kunst krijgt pas een sociale functie, als ze wordt weggehaald uit dit ommuurde stramien waar we ze soms onterecht in duwen. Hoe meer mensen van kunst kunnen genieten, hoe meer mensen elkaar ontmoeten en verbondenheid ervaren.

'Net dat is wat we willen bereiken: dat iedereen de kans krijgt om van een of andere kunstvorm te genieten.'

... een manier om (mensen) te (laten) participeren. Ouders en begeleiders genieten ervan om hun kinderen te zien creëren en experimenteren. Als ze ook zelf in dit proces betrokken worden, kan kunst bruggen slaan, over culturen en talen heen. Door zich uit te drukken in kunst, zijn kinderen en volwassenen intrinsiek met hetzelfde bezig: ze streven iets unieks, en misschien een beetje onsterfelijkheid na.

‘Vier keer per jaar zijn we ook een weekend open voor gezinnen. Iedereen is dan welkom, zowel de ouders en kinderen uit de buurt als de ambtenaren die hier in de omgeving werken. Ouders en kinderen kunnen dan op hun eigen ritme en volgens hun eigen interesses een zelfgekozen parcours volgen in het huis.’

Met dank aan:

Michel Vandenbroeck
Karel Van Ransbeeck
Caroline Boudry
Karin Eeckhout
Benedikte Van Eeghem

(fragmenten komen uit bijdragen van Michel Vandenbroeck & KIDDO, pedagogisch vakblad voor de kinderopvang)